

**CURTEA
DE APEL CHIȘINĂU**

mun. Chișinău, str. Teilor 4, MD - 2043

www.instante.justice.md

Tel. (022) 409-209, e-mail: cac@justice.md

Nr. 4-3570-319 din 09.06.2024



**CHISINAU
COURT OF APPEAL**

4 Teilor str. Chișinău, 2043

www.instante.justice.md

Tel. (022) 409-209, e-mail: cac@justice.md

**Curtea Constituțională
Str. Alexandru Lăpușeanu 28**

Curtea de Apel Chișinău, vă remite solicitarea ridicării excepției de neconstituționalitate depusă de reprezentantul intimatului Mihail Ciolacu, avocatul Irina Sugoneaco, în cauza civilă în ordine de recurs 2r-1088/23, la cererea de recurs declarat de Ciolacu Mihai, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă Mihail Ciolacu împotriva Societății cu Răspundere Limitată „Kivork” cu privire la desființarea hotărârii arbitrale și la cererea de chemare în judecată depusă de Societatea cu Răspundere Limitată „Kivork” împotriva lui Mihail Ciolacu cu privire la eliberarea titlului de executare silită a hotărârii arbitrale.

Anexă: copia încheierii Curții de Apel Chișinău din 23.01.2024

Judecător

Ala Malîi





**Sesizare privind excepția de neconstituționalitate
a unor prevederi din art.480 alin.(2) din Codul de procedură civilă**

A. Autorul excepției de neconstituționalitate

A.1. Persoană fizică

1. Nume: Ciolacu

2. Prenume: Mihail

5. Reprezentant

Irina Sugoneaco - Avocat

Biroul Asociat de Avocați – Gladei și Partenerii

B. Informații pertinente despre cazul dedus judecării instanței de drept comun

1. Pe rolul Curții de Apel Chișinău se află spre examinare cererea de recurs depusă de Ciolacu Mihail (în continuare „**Recurent**”), dosar nr.2r-1088/23, împotriva încheierii Judecătorei Chișinău (sediul Centru) din 3 februarie 2023 (în continuare „**Încheierea contestată**”), în cauzele (conexate):

a) cererea cu privire la desființarea hotărârii arbitrale a Curții de Arbitraj Comercial Internațional de pe lângă Camera de Comerț și Industrie a Republicii Moldova nr.03-547 din 15 septembrie 2021 (în continuare „**Hotărârea Arbitrală**”), depusă de Recurent către SRL „Kivork” (în continuare „**Kivork**”); și

b) cererea cu privire la eliberarea titlului de executare silită a Hotărârii Arbitrale, depusă de Kivork către Recurent.

2. În fapt, între Recurent (fost salariat al Kivork) și Kivork, în cadrul relațiilor de muncă pendinte a fost încheiat un așa-numit Contract de confidențialitate Salariat, nr.58 din 01.02.2018 („**Contract de confidențialitate**”), care a instituit obligația unilaterală a Recurentului de a nu divulga informațiile puse la dispoziția sau de care Recurentul ia cunoștință în exercitarea atribuțiilor profesionale.

Potrivit pct.6.1, 7.3 și 7.4 din Contractul de confidențialitate:

6.1. În cazul în care Persoana [i.e. Recurentul] nu a executat, a executat cu întârziere sau necorespunzător vreo obligație prevăzută în prezentul contract, a permis, din neglijență, din greșeală sau orice altă formă de culpa, dezvăluirea vreunei Informații Confidențiale unei terțe parti neautorizate sa intre în posesia aceste Informații, a permis, în mod intenționat, dezvăluirea vreunei Informații Confidențiale unei terțe părți neautorizate sa intre în posesia acestei Informații, Persoana se obligă la plata unei penalități în mărime de 50,000 euro cît și unor despăgubiri în concordanță cu prejudiciul produs.

7.3. În cazul în care Părțile nu pot conveni asupra unui numitor comun, disputa/conflictul va fi supus spre examinare instanțelor judecătorești în ordinea și conform prevederilor legislației în vigoare a Republicii Moldova sau de Curtea de Arbitraj de pe lângă Camera de Comerț și Industrie a Republicii Moldova.

7.4. În cazul înaintării unei cereri la Curtea de Arbitraj de pe lângă Camera de Comerț și Industrie cauza va fi judecată de un singur arbitru ales de partea ce înaintează cererea sau de Președintele Curții de Arbitraj.

3. La 20 august 2020, în temeiul pct.6.1 citat *supra* Kivork a înaintat o cerere la Curtea de Arbitraj de pe lângă Camera de Comerț și Industrie prin care a solicitat încasarea penalității în mărime de 50,000 Euro, a cheltuielilor arbitrale și a cheltuielilor de asistență juridică.

4. Prin Hotărârea Arbitrală din 15 septembrie 2021, s-a hotărât admiterea acțiunii depuse de Kivork, încasarea din contul lui Ciolacu Mihail în beneficiul Kivork a sumei de 30,000 euro cu titlu de penalitate contractuală, încasarea din contul lui Ciolacu Mihail în beneficiul Kivork a sumei de 26,657.68 lei cu titlu de cheltuieli arbitrale și 35,000 lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică.

5. La 25 februarie 2022, Recurentul a înaintat în Judecătoria Chișinău, sediul Centru, cerere către Kivork cu privire la desființarea Hotărârii Arbitrale. Concomitent, Kivork a înaintat în aceeași judecătorie cerere către Recurent cu privire la eliberarea titlului de executare silită a Hotărârii Arbitrale. Prin încheierea Judecătoriai Chișinău, sediul Centru din 30 mai 2022, s-a conexas cauza civilă nr.2-4969/2022 la cererea înaintată de Kivork către Mihail Ciolacu cu privire la eliberare titlului de executare, cu cauza civilă nr.2-4240/2022 la cererea înaintată de Mihail Ciolacu împotriva Kivork cu privire la desființarea Hotărârii Arbitrale.

6. În apărarea poziției sale în instanța de fond, Recurentul a invocat, *inter alia*, că Hotărârea Arbitrală trebuie desființată și, implicit nu poate fi pusă în executare deoarece litigiul examinat de arbitraj nu poate fi, potrivit legii, obiectul dezbaterii arbitrale (art.480 alin.(2) lit.a) din Codul de procedură civilă) și că Hotărârea Arbitrală încalcă principiile fundamentale ale legislației Republicii Moldova sau bunele moravuri (art.480 alin.(2) lit.h) din Codul de procedură civilă).

7. În special, Recurentul a invocat că litigiul examinat de tribunalul arbitral este un litigiu de muncă și nu poate fi, potrivit legii, obiectul dezbaterii arbitrale. De asemenea, Recurentul a invocat nulitatea absolută a unor prevederi contractuale din Contractul de confidențialitate pe temeiul încălcării principiului imparțialității (nulitatea clauzei prin care Kivork și-a derogat dreptul de a alege arbitrul unic) și încălcării principiului legalității și contradictorialității (nulitatea clauzei prin care s-a impus o penalitate pentru încălcarea unei obligații de muncă).

8. Prin Încheierea contestată, instanța de fond a dispus respingerea cererii înaintate de Recurent privind desființarea Hotărârii Arbitrale și admiterea cererii Kivork privind eliberarea titlului de executare a Hotărârii Arbitrale. În motivarea soluției sale, instanța de fond a invocat, *inter alia*, că în privința aplicabilității prevederilor art.480 alin.(2) lit.h) din Codul de procedură civilă (desființarea hotărârii arbitrale deoarece aceasta încalcă principiile fundamentale ale legislației Republicii Moldova sau bunele moravuri), „lipsa unor probe ce ar confirma că hotărârea arbitrală încalcă principiile fundamentale ale legislației Republicii Moldova ... denotă caracterul irațional, până la proba contrară, a desființării hotărârii arbitrale” și că „atât timp cât instanței nu i-a fost prezentat un act judecătoresc irevocabil care ar dicta nulitatea actelor juridice sau clauzelor contractuale care au stat la baza adoptării hotărârii arbitrale, instanța nu poate aprecia hotărârea arbitrală prin prisma temeiului de la art.480 alin.(2) lit.h) din Codul de procedură civilă...”.

C. Obiectul sesizării

9. Prezenta sesizare are drept obiect, examinarea și verificarea constituționalității sintagmei: „*partea care cere desființarea hotărârii prezintă în judecată probe despre faptul că*” din prevederile alin.(2) al art.480 din Codul de procedură civilă nr.225-XV din 30 mai 2003 (în continuare „CPC”), în partea care se referă la temeiurile descrise în lit.a) și h) din art.480 alin.(2) din Codul de procedură civilă.

10. Redacția integrală a prevederilor art.480 alin.(2) din Codul de procedură civilă în temeiul cărora Recurentul a depus cerere de desființare a Hotărârii Arbitrale:

Hotărârea arbitrală se desființează în cazul când partea care cere desființarea hotărârii prezintă în judecată probe despre faptul că:

- a) litigiul examinat de arbitraj nu poate fi, potrivit legii, obiectul dezbaterii arbitrale;*
- b) convenția arbitrală este nulă în temeiul legii;*
- c) hotărârea arbitrală nu cuprinde dispozitivul și temeiurile, locul și data pronunțării ori nu este semnată de arbitri;*
- d) dispozitivul hotărârii arbitrale cuprinde dispoziții care nu pot fi executate;*
- e) arbitrajul nu a fost constituit sau procedura arbitrală nu este în conformitate cu convenția arbitrală;*
- f) partea interesată nu a fost înștiințată legal despre alegerea (numirea) arbitrilor sau despre dezbaterile arbitrale, inclusiv despre locul, data și ora ședinței arbitrale sau, din alte motive întemeiate, nu s-a putut prezenta în fața arbitrajului pentru a da explicații;*
- g) arbitrajul s-a pronunțat asupra unui litigiu care nu este prevăzut de convenția arbitrală ori care nu se înscrie în condițiile convenției, ori hotărârea arbitrală conține dispoziții în probleme ce depășesc limitele convenției arbitrale. Dacă dispozițiile în problemele cuprinse în convenția arbitrală pot fi separate de dispozițiile care nu decurg din convenție, instanța judecătorească poate desființa numai acea parte a hotărârii arbitrale în care se conțin dispoziții ce nu se înscriu în convenția arbitrală;*
- h) hotărârea arbitrală încalcă principiile fundamentale ale legislației Republicii Moldova sau bunele moravuri.*

11. Prevederi relevante din Legea nr.23/2008 cu privire la arbitraj (în continuare „**Legea 23/2008**”):

Articolul 31. Contestarea hotărârii arbitrale în instanță de judecată competentă

[...] (2) Instanța de judecată va pronunța o încheiere cu privire la desființarea totală sau parțială a hotărârii arbitrale sau la refuzul de a o desființa, în condițiile Codului de procedură civilă al Republicii Moldova. [...]

12. Prevederi relevante din Legea nr.24/2008 cu privire la arbitrajul comercial internațional (în continuare „**Legea 24/2008**”):

Articolul 37. Cererea de desființare ca mijloc exclusiv de contestare a hotărârii arbitrale

[...] (2) Instanța de judecată specificată la art.6 alin.(2) poate desființa hotărârea arbitrală dacă:

a) partea care a înaintat cererea de desființare a hotărârii prezintă probe că:

- în privința uneia din părțile convenției de arbitraj, menționate la art.7, a fost instituită o măsură de ocrotire judiciară, iar convenția de arbitraj a fost încheiată fără asistența curatorului sau, după caz, nu a

fost încheiată de tutore în numele persoanei ocrotite sau convenția de arbitraj nu este valabilă conform legii aplicabile alese de părți sau, în lipsa desemnării de către părți a legii aplicabile, convenția nu este valabilă conform legislației Republicii Moldova;

- nu a fost informată în modul corespunzător despre desemnarea arbitrului ori despre procedura arbitrală sau nu a putut prezenta explicații din alte motive justificate;

- hotărîrea a fost pronunțată asupra unui litigiu care nu este prevăzut în convenția de arbitraj ori care nu se înscrie în condițiile convenției de arbitraj sau hotărîrea conține decizii privind chestiuni ce depășesc limitele convenției de arbitraj. Dacă dispozițiile în chestiunile cuprinse în convenția de arbitraj pot fi separate de dispozițiile care nu se înscriu în ea, poate fi desființată numai partea din hotărîrea arbitrală care conține dispoziții referitor la chestiunile ce nu se înscriu în convenția de arbitraj;

- constituirea tribunalului arbitral sau procedura arbitrală nu corespund convenției părților, numai dacă această convenție nu contravine oricărei dispoziții ale prezentei legi de la care părțile nu pot deroga, iar în lipsa unei atare convenții nu corespund prezentei legi;

b) va constata că:

- în conformitate cu legislația Republicii Moldova, obiectul litigiului nu este susceptibil de soluționare pe calea arbitrajului;

- hotărîrea arbitrală contravine ordinii publice a Republicii Moldova. [...]

13. În vederăm Onoratei Cărți faptul că prevederile sesizate țin de competența sa *ratione materiae*, în conformitate cu articolul 135 alin.(1) lit.a) din Constituție, respectiv, cad sub incidența controlului de constituționalitate din motivele ce urmează mai jos.

- Sesizarea este depusă de către un **subiect** împuternicit – Mihai Ciolacu are calitatea de reclamant (și pârât) în cauza pendinte pe rolul Curții de Apel Chișinău, dosar nr.2r-1088/23, fiind reprezentat în mod corespunzător de avocatul Irina Sugoneaco, potrivit mandatelor anexate la dosar. Or, Potrivit pct. 1 din dispozitivul Hotărârii Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016, în sensul articolului 135 alineatul (1) literele a) și g) coroborat cu articolele 20, 115, 116 și 134 din Constituție, excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată în fața instanței de judecată de oricare dintre părți sau de reprezentantul acesteia.
- **Obiectul** sesizării îl constituie prevederile Codului de procedură civilă, și anume – sintagma din art.480 alin.(2) din Codul de procedură civilă. În acest sens, Codul de procedură civilă, în calitate de lege organică, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova și intrat în vigoare la data de 12 iunie 2003, intră în categoria de acte pasibile de a fi supuse controlului de constituționalitate în sensul art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție.
- Prevederile contestate urmează a fi **aplicate** la soluționarea cauzei – or în cauza pendinte pe rolul Curții de Apel Chișinău, în fața instanței de recurs s-a pus în discuție aplicabilitatea și interpretarea temeiurilor de desființare a hotărârilor arbitrale prevăzute de art.480 alin.(2) lit.a) și h) din Codul de procedură civilă.
- Curtea Constituțională **nu s-a expus anterior** printr-o hotărâre asupra prevederilor ce constituie obiectul prezentei sesizări.

D. Argumentarea incidenței unui drept sau a mai multor drepturi din Constituție

14. Considerăm incidente drepturile din Constituție enumerate și citate mai jos. Printre ele sunt atât drepturi fundamentale, cât și drepturi care nu au o aplicabilitate de sine stătătoare, așa cum unele dintre acestea au fost identificate în jurisprudența Curții Constituționale (*HCC nr. 19 din 24 septembrie 2019, § 16; HCC nr. 15 din 28 mai 2020, § 25; DCC nr. 3 din 16 ianuarie 2020, § 22; DCC nr. 8 din 24 ianuarie 2020, § 28; DCC nr. 28 din 12 martie 2020, § 18; DCC nr. 33 din 19 martie 2020, § 21; DCC nr. 56 din 2 iunie 2020, § 23*).

15. Norma contestată este contrară **articolului 16 [Egalitatea]**, **articolului 20 [Accesul liber la justiție]**, **articolului 23 [Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle]**, și **articolului 54 [Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți]** din Constituție. Mai jos sunt textele de lege constituțională direct incidente la caz.

Articolul 16

Egalitatea

„[...]”

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.”

Articolul 20

Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. [...]”

16. În lumina celor de mai sus, argumentăm incidența următoarelor drepturi constituționale:

I. Articolul 16 în coroborare cu Articolul 20 din Constituție

17. Articolul 16 alin.(2) garantează egalitatea cetățenilor în fața legii și nediscriminarea acestora. Principiul egalității și nediscriminării urmează a fi aplicat pentru toți subiecții cărora li se adresează o instituție juridică individuală, e.g. condițiile (formale și juridice) depunerii unei acțiuni în instanța de judecată.

18. La caz, prevederile alin.(2) al art.480 din CPC, în partea care se referă la temeiurile descrise în lit.a) și h) din art.480 alin.(2) din Codul de procedură civilă generează discriminarea participanților la procedurile arbitrale „naționale” în comparație cu participanții la procedurile arbitrale „internaționale” în materie de acces la justiție, ceea ce rezultă din următoarele:

18.1. În legislația Republicii Moldova, există 2 legi care reglementează arbitrajul ca o cale alternativă de soluționare a litigiilor:

- 1) Legea 23/2008, care reglementează litigiile arbitrale desfășurate în Republica Moldova în raporturile de drept privat care nu au un element de extraneitate (proceduri arbitrale „naționale”, a se vedea art.34 din Legea 23/2008) și
- 2) Legea 24/2008, care reglementează litigiile arbitrale internaționale (a se vedea art.1 din Legea 24/2008).

18.2. Atât Legea 23/2008 (prin norme de trimitere la CPC și, implicit, la prevederile art.477-481 din CPC), cât și Legea 24/2008 conțin reglementări privind procedura de contestare a hotărârilor arbitrale (a se vedea pct.11-12 din prezenta sesizare). Ambele legi (CPC și Legea 24/2008) prevăd temeiuri similare de desființare a hotărârilor arbitrale (în scop de comparare, ele vor fi redată în tabelul de mai jos):

Temeiurile de desființare a hotărârilor arbitrale „naționale” – art.31 alin.(2) din Legea 23/2008 coroborat cu art.480 alin.(2) din CPC	Temeiurile de desființare a hotărârilor arbitrale „internaționale” – art.37(2) din Legea 24/2008
b) convenția arbitrală este nulă în temeiul legii;	- [...] convenția de arbitraj nu este valabilă conform legii aplicabile alese de părți sau, în lipsa desemnării de către părți a legii aplicabile, convenția nu este valabilă conform legislației Republicii Moldova;
f) partea interesată nu a fost înștiințată legal despre alegerea (numirea) arbitrilor sau despre dezbaterile arbitrale, inclusiv despre locul, data și ora ședinței arbitrale sau, din alte motive întemeiate, nu s-a putut prezenta în fața arbitrajului pentru a da explicații;	- [partea] nu a fost informată în modul corespunzător despre desemnarea arbitrului ori despre procedura arbitrală sau nu a putut prezenta explicații din alte motive justificate;
g) arbitrajul s-a pronunțat asupra unui litigiu care nu este prevăzut de convenția arbitrală ori care nu se înscrie în condițiile convenției, ori hotărârea arbitrală conține dispoziții în probleme ce depășesc limitele convenției arbitrale. Dacă dispozițiile în problemele cuprinse în convenția arbitrală pot fi separate de dispozițiile care nu decurg din convenție, instanța judecătorească poate desființa numai acea parte a hotărârii arbitrale în care se conțin dispoziții ce nu se înscriu în convenția arbitrală;	- hotărârea a fost pronunțată asupra unui litigiu care nu este prevăzut în convenția de arbitraj ori care nu se înscrie în condițiile convenției de arbitraj sau hotărârea conține decizii privind chestiuni ce depășesc limitele convenției de arbitraj. Dacă dispozițiile în chestiunile cuprinse în convenția de arbitraj pot fi separate de dispozițiile care nu se înscriu în ea, poate fi desființată numai partea din hotărârea arbitrală care conține dispoziții referitor la chestiunile ce nu se înscriu în convenția de arbitraj;
e) arbitrajul nu a fost constituit sau procedura arbitrală nu este în conformitate cu convenția arbitrală;	- constituirea tribunalului arbitral sau procedura arbitrală nu corespund convenției părților, numai dacă această convenție nu contravine oricărei dispoziții ale prezentei legi de la care părțile nu pot deroga, iar în lipsa unei atare convenții nu corespund prezentei legi;
a) litigiul examinat de arbitraj nu poate fi, potrivit legii, obiectul dezbaterii arbitrale;	- în conformitate cu legislația Republicii Moldova, obiectul litigiului nu este susceptibil de soluționare pe calea arbitrajului;

h) hotărîrea arbitrală încalcă principiile fundamentale ale legislației Republicii Moldova sau bunele moravuri.	- hotărîrea arbitrală contravine ordinii publice a Republicii Moldova. [n.a. potrivit prevederilor art.2581 alin.(2) din Codul civil:] Aplicarea legii străine încalcă vădit ordinea publică a Republicii Moldova în măsura în care ar conduce la un rezultat vădit incompatibil cu principiile fundamentale ale dreptului Republicii Moldova ori cu drepturile și libertățile fundamentale ale omului.]
---	--

18.3. Deși temeiurile de desființare a hotărârilor arbitrale subliniate mai sus (lit.a) și h) din alin.(2) al art.480 din CPC) sunt practic identice, exigențele legale pentru luarea în considerare a acestor temeiuri de instanțele de judecată în cele 2 cazuri sunt substanțial diferite. Astfel:

- a) în situația depunerii unei acțiuni în desființarea unei hotărâri arbitrale internaționale – **reclamantul nu este obligat să prezinte probe** în instanța de judecată care să confirme că: (i) în conformitate cu legislația Republicii Moldova, obiectul litigiului nu poate fi soluționat pe calea arbitrajului și că (ii) hotărârea arbitrală ar încălca principiile fundamentale ale legislației Republicii Moldova.

În eventualitatea depunerii unei astfel de acțiuni, obligatia pusă pe seama reclamantului se rezumă la invocarea temeiului de desființare și argumentarea acestuia în fața instanței de judecată, pentru ca, în final, instanța de judecată să constate (sau nu) că obiectul litigiului nu este susceptibil de soluționare pe calea arbitrajului sau că hotărârea arbitrală încalcă principiile fundamentale ale legislației Republicii Moldova;

- b) în situația depunerii unei acțiuni în desființarea unei hotărâri arbitrale naționale – **reclamantul este obligat să prezinte probe** în instanța de judecată care să confirme că: (i) litigiul nu poate fi, potrivit legii, obiectul dezbaterii arbitrale și că (ii) hotărârea arbitrală ar încălca principiile fundamentale ale legislației Republicii Moldova.

În eventualitatea depunerii unei astfel de acțiuni, nu este suficient ca reclamantul să argumenteze incidența temeiurilor de desființare (care, în esență, sunt temeiuri rezultate din interpretarea normelor juridice). Este obligatoriu ca reclamantul să prezinte instanței de judecată „probe despre faptul că” litigiul nu poate fi, potrivit legii, obiectul dezbaterii arbitrale sau că hotărârea arbitrală încalcă principiile fundamentale ale legislației Republicii Moldova.

În context, este de notat suplimentar că instanțele de judecată aplică în mod abuziv principiul redat *supra*, fapt care este demonstrat inclusiv prin extrasul din Încheiere citat în pct.8 din prezenta sesizare:

- 1) „lipsa unor probe ce ar confirma că hotărârea arbitrală încalcă principiile fundamentale ale legislației Republicii Moldova ... denotă caracterul irațional, până la proba contrară, a desființării hotărârii arbitrale” și
- 2) „atât timp cât instanței nu i-a fost prezentat un act judecătoresc irevocabil care ar dicta nulitatea actelor juridice sau clauzelor contractuale care au stat la baza adoptării hotărârii arbitrale, instanța nu poate aprecia hotărârea arbitrală prin prisma temeiului de la art.480 alin.(2) lit.h) din Codul de procedură civilă...”.

18.4. Suplimentar, notăm Onoratei Curți că doi cetățeni ai Republicii Moldova pot fi părți într-un litigiu arbitral național, cât și internațional, astfel că naționalitatea părților în litigiile arbitrale nu este decisivă în deosebirea unei proceduri arbitrale naționale de una internațională, fapt care

denotă că nu este admisibil un tratament diferit în procedurile de contestare a acestor hotărâri. Or, spre exemplu, este inadmisibil ca temeiurile de contestare și exigențele în fazele de apel și recurs față de o persoană care contestă o hotărâre judecătorească civilă emisă de către Judecătoria Iași să fie diferite de temeiurile și exigențele față de o persoană care contestă o hotărâre judecătorească civilă emisă de către Judecătoria Chișinău.

18.5. În confirmarea faptului că naționalitatea participanților la proces nu este decisivă în stabilirea caracterului procedurii arbitrale, sunt utile explicațiile din Ghidul ICCA pentru interpretarea Convenției de la New York din 1958. Un ghid pentru judecători (https://cdn.arbitration-icca.org/s3fs-public/document/media_document/icca_guide_nyc_romanian.pdf):

„[...] A doua categorie de sentințe prevăzute de Convenție sunt sentințele care sunt considerate non-naționale în Statul în care se solicită recunoașterea și executarea acestora. Această categorie lărgeste domeniul de aplicare al Convenției.

Convenția nu definește ce înseamnă sentințe care sunt considerate non-naționale (non-domestic awards). De puține ori, părțile stabilesc că o sentință ce va fi pronunțată în ceea ce-i privește să fie considerată o sentință non-națională. Astfel, fiecare Stat contractant are libertatea de a stabili care sentințe sunt considerate non-naționale și de a le preciza în legea de punere în aplicare a Convenției.

În exercițiul acestei libertăți, în general, Statele consideră că toate sau numai o parte din sentințele următoare sunt considerate ca fiind sentințe non-naționale (non-domestic awards) :

- sentințele pronunțate în conformitate cu legea arbitrală a unui alt Stat;*
- sentințele care conțin un element de extraneitate;*
- sentințele anonaționale.*

Prima categorie de sentințe o întâlnim în cazurile în care sediul arbitrajului se află în Statul în care se cere recunoașterea și executarea, însă procedura arbitrală s-a desfășurat potrivit unei legi arbitrale străine. [...] A doua categorie se referă la sentințele pronunțate în statul în care se cere recunoașterea și executarea, dar în cadrul unui diferend cu o dimensiune internațională, spre exemplu pe motiv de naționalitate sau domiciliul uneia dintre părți sau pe motiv al locului executării contractului care stă la originea litigiului. [...] Cea de-a treia categorie reunește sentințele pronunțate în arbitraje care se desfășoară independent de orice lege națională arbitrală, de exemplu pentru că părțile au exclus în mod expres aplicarea unei legi naționale arbitrale sau pentru că au ales să aplice norme transnaționale, precum principiile generale ale dreptului arbitrajului. [...]”

În același context, sunt relevante prevederile art.34 din Legea 23/2008, potrivit căroră:

- (1) Litigiul arbitral care se desfășoară în Republica Moldova este considerat internațional dacă s-a născut dintr-un raport de drept privat cu element de extraneitate.*
- (2) Prin convenție de arbitraj se poate conveni asupra unui arbitraj internațional care să aibă loc în Republica Moldova sau în o altă țară. [...]*

Deci, cele de mai sus confirmă că caracterul național sau internațional al litigiului arbitral nu este dictat de cetățenia sau naționalitatea părților participante. Această circumstanță denotă că în procedurile de contestare a hotărârilor arbitrale (emise în proceduri arbitrale naționale sau internaționale), nu trebuie să existe diferențe în exigențele puse pe seama părților care contestă hotărârile, cu excepția cazului când tratamentul diferențiat urmărește un scop legitim (spre exemplu, obligativitatea traducerii unei hotărâri arbitrale emise într-o altă limbă decât limba română în situația contestării hotărârii arbitrale în instanțele de judecată din Republica Moldova).

18.6. În mod similar, o hotărâre emisă de un tribunal arbitral din Republica Moldova (spre exemplu, de către Curtea de Arbitraj Comercial Internațional de pe lângă Camera de Comerț și Industrie) poate fi atât o hotărâre arbitrală emisă într-o procedură arbitrală națională, cât și o hotărâre arbitrală emisă într-o procedură arbitrală internațională. Astfel, impunerea unor exigențe diferite la etapa contestării unor astfel de hotărâri de către participanții la aceste procese în nici un caz nu poate urmări un scop legitim.

19. Articolul 16 din Constituție reprezintă un principiu general, în corelare cu care se aplică drepturile și libertățile garantate de normele constituționale, nefiind admisă diferențierea cetățenilor Republicii Moldova pe baza apartenenței rasiale, etnice, lingvistice, politice, religioase, sociale, de gen sau în bază de opinie, avere sau naționalitate. În acest context atragem respectuos atenția Onoratei Curți că, așa cum a fost reținut și în Comentariul Constituției Republicii Moldova¹, în virtutea art. 4 al Constituției, care prevede că dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu actele internaționale la care Republica Moldova este parte, interdicția discriminării poate fi extinsă la alte împrejurări (situații), care vizează atribute ale ființei și personalității umane.

20. În jurisprudența sa anterioară cu privire la incidența articolului 16 din Constituție, Curtea a amintit că egalitatea în fața legii și a autorității publice presupune absența oricărei discriminări directe sau indirecte. Curtea a stabilit că discriminarea are loc atunci când persoanele care se află în situații asemănătoare sunt tratate în mod diferit (i.e. discriminare directă) sau când persoanele care se află în situații diferite sunt tratate în același mod (i.e. discriminare indirectă), cu excepția cazului în care un astfel de tratament este justificat în mod obiectiv și rezonabil. Așadar, o măsură intră în câmpul de aplicare al articolului 16 din Constituție atunci când aceasta conduce, în funcție de anumite criterii, la rezultate diferite, sau când, utilizând criterii neutre, aceasta are ca efect particular dezavantajarea unei categorii de persoane.

21. La caz, deși persoanele participante în procesele de arbitraj naționale și internaționale se află în situații asemănătoare, dreptul acestora la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești la etapa desființării hotărârilor arbitrale este tratat într-un mod diferit, prin defavorizarea cetățenilor care au fost parte în procese arbitrale naționale în comparație cu cei care au fost parte la procese arbitrale internaționale.

In concreto, spre deosebire de participanții în litigiile arbitrale internaționale, asupra participanților în litigiile arbitrale naționale sunt impuse reguli mai drastice care trebuie respectate de aceștia pentru a avea o speranță rezonabilă în desființarea hotărârilor arbitrale și anume – aceștia sunt obligați să prezinte probe că hotărârea arbitrală încalcă principii fundamentale ale legislației Republicii Moldova sau probe care să confirme că litigiul, în esență, nu putea face obiectul hotărârii arbitrale. Spre exemplu, în baza acestei reguli (obligația de prezentare a probelor), este înlăturat în totalitate dreptul părții de a invoca nulitatea absolută a unor norme din actele (contractele) care stau la baza hotărârii arbitrale. Acest lucru nu este însă caracteristic pentru participanții în procedurile arbitrale internaționale deoarece Legea 24/2008

¹ Constituția Republicii Moldova: comentariu/ coord. de proiect: Klaus Sollfrank; red.: Nina Pârțac, Lucia Țurcanu – Ch.: Arc, 2012 (Tipogr. „Europress”), pagina 88, accesibil la: https://www.constcourt.md/public/files/file/informatie_utilita/Comentariu_Constitutie.pdf

nu impune regula că „partea trebuie să prezinte probe că [...]”, iar dreptul părții de a invoca nulitatea absolută a normelor din acte/contracte rămâne neafectat.

Această diferențiere constituie o veritabilă ingerință în dreptul la acces la justiție a persoanelor participante în litigii arbitrale naționale.

II. Incidența Articolului 20 din Constituție

22. Potrivit jurisprudenței Curții Europene, articolul 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, care garantează dreptul de acces la un tribunal, nu obligă statele contractante să instituie tribunale de apel sau de recurs în cauzele civile. Totuși, acolo unde există asemenea tribunale, garanțiile articolului 6 trebuie respectate, persoanelor garantându-li-se un drept efectiv de acces la un tribunal (Reichman v. Franța, 12 iulie 2016, § 29).

23. Din această jurisprudență a Curții Europene rezultă că statul Republica Moldova trebuie să garanteze un drept efectiv de acces la un tribunal atunci când instituie un asemenea tribunal. Această concluzie este impusă și de articolul 20 alin.(1) din Constituție, care prevede că orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. De asemenea, concluzia este confirmată de articolul 119 din Constituție, potrivit căruia, împotriva hotărârilor judecătorești, părțile interesate și organele de stat competente pot exercita căile de atac, în condițiile legii.

24. La caz, notăm Onoratei Curți că procedura de desființare a hotărârilor arbitrale este considerată ca o veritabilă procedură de contestare a soluției emise de tribunalul arbitral. Acest fapt rezultă din:

- 1) redacția prevederilor art.31 alin.(1) din Legea 23/2008, care prevede că *Hotărîrea arbitrală poate fi contestată de orice parte printr-o cerere în anulare adresată instanței de judecată competente în termen de 3 luni din ziua primirii hotărîrii arbitrale de către partea care a depus cererea de anulare;*
- 2) redacția prevederilor art.477 alin.(1) din CPC: *Hotărîrea arbitrală pronunțată pe teritoriul Republicii Moldova poate fi contestată în instanța care ar fi fost competentă să examineze cauza civilă în lipsa clauzei de arbitraj, de către părțile în arbitraj, înaintînd o cerere de desființare a hotărîrii arbitrale în conformitate cu art.479;*
- 3) redacția prevederilor art.37 alin.(1) din Legea 24/2008: *Hotărîrea arbitrală poate fi contestată în instanță de judecată numai prin depunerea unei cereri de desființare, în conformitate cu prevederile alin.(2) și (3) ale prezentului articol, precum și cu prevederile capitolului XLIII din Codul de procedură civilă.*

25. Este notoriu că dreptul de acces la un tribunal nu este un drept absolut. Acesta poate fi limitat. Totuși, limitările accesului la un tribunal trebuie să fie prevăzute de lege, să urmărească un scop legitim și să fie proporționale, pentru a nu fi afectată însăși esența dreptului.

26. În acest sens, învederăm Onoratei Curți faptul că sintagma „*partea care cere desființarea hotărârii prezintă în judecată probe despre faptul că*” din prevederile alin.(2) al art.480 din Codul de procedură civilă în partea care se referă la temeiurile descrise în lit.a) și h) din art.480 alin.(2) din Codul de procedură civilă instituie reguli excesive față de solicitantul desființării hotărârii arbitrale, având în vedere că, în esență lit.a) și h) din art.480 alin.(2) din Codul de procedură civilă impun instanțelor de judecată examinarea unor chestiuni de drept (și nu chestiuni de fapt), iar chestiunile de drept nu necesită a fi confirmate prin probe.

27. În special, notăm că, spre exemplu, pentru invocarea încălcării unor principii fundamentale ale dreptului prin hotărârea arbitrală (de ex. că soluția hotărârii arbitrale subminează ordinea constituțională a Republicii Moldova sau că hotărârea arbitrală e bazată pe o clauză contractuală nulă de drept), reclamantul este impus să prezinte probe care să confirme încălcarea principiilor fundamentale ale dreptului (or, este clar că doar instanțele de judecată pot confirma sau infirma încălcarea principiilor fundamentale ale legislației Republicii Moldova, neexistând alte probe care ar putea confirma o asemenea chestiune). De fapt, redacția actuală a prevederilor art.480 alin.(2) lit.h) din CPC impune regula că încălcarea principiilor fundamentale ale legislației Republicii Moldova trebuie să fie confirmată printr-o altă hotărâre judecătorească și nicidecum nu poate fi constatată din oficiu de către instanța de judecată, ceea ce contravine însăși esenței procedurilor de desființare a hotărârilor arbitrale sau instituției nulității absolute a actului juridic. Or, procedurile de desființare a hotărârilor arbitrale au fost instituite anume pentru a asigura ocrotirea efectivă a principiilor fundamentale ale legislației Republicii Moldova și a ordinii de drept, fapt care este imposibil în a fi asigurat dacă instanțele de judecată se vor acoperi printr-un paravan formalist – lipsa probei care să confirme încălcarea principiilor fundamentale ale legislației Republicii Moldova. În mod similar, admitând *ad absurdum* situația în care s-ar aplica regula că sesizările depuse la Curtea Constituțională în care se invocă încălcarea drepturilor constituționale prin acte normative trebuie confirmate prin probe care confirmă încălcarea acestor drepturi, atunci atât rolul Curții Constituționale ar fi fost subminat, cât și dreptul efectiv al petiționarilor s-ar fi afectat, ceea ce demonstrează în mod repetat că regula prezentării probelor în privința temeiurilor prevăzute de lit.a) și h) al art.480 alin.(2) din CPC este una excesivă.

28. Așadar, incidența garanțiilor dreptului de acces la un tribunal, consacrat de articolele 20 din Constituție și 6 din Convenția Europeană, este demonstrată prin limitarea rolului instanței de judecată la constatarea unor chestiuni de drept în procedurile de desființare a hotărârilor arbitrale și deci oferirea unei „satisfacții efective”.

E. Argumentarea pretensei încălcări a unuia sau a mai multor drepturi garantate de Constituție

29. Așa cum prevede prima teză a articolului 54 alin.(2) din Constituție, exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege. Principiul legalității presupune îndeplinirea standardului calității prevederilor legale aplicabile. Astfel, articolul 54 alin.(2) instituie standardul „prevăzute de lege” (a se vedea HCC nr.16 din 9 iunie 2020, §§ 48,59).

30. Potrivit art.54 alin.(2) din Constituție, *Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.*

După cum am menționat și în secțiunea precedentă, drepturile fundamentale invocate prin prezenta sesizare nu sunt absolute. Ele pot fi limitate, însă limitările trebuie să fie prevăzute de lege, să fie justificate și proporționale, așa cum cere art.54 din Constituție.

31. Cu privire la condiția „prevăzută de lege”, ingerințele menționate mai sus sunt stabilite de Codul de procedură civilă. Dar ele trebuie să întrunească și condițiile de calitate a legii.

32. Cu privire la legitimitatea scopului urmărit: în general, se înțelege că temeiurile admiterii unei acțiuni, cât și condițiile de formă ale unei cereri prevăzute de lege urmărește scopul asigurării bunei-administrații a justiției. Justițiabilii ar trebui să se aștepte la aplicarea unor astfel de reguli (a se vedea Miessen v. Belgia, 18 octombrie 2016, § 65; Gheorghiuță v. Republica Moldova, 2 iulie 2019; § 27). Astfel, admitem că condiția prezentării probelor că hotărârea arbitrală încalcă principiile fundamentale ale legislației Republicii Moldova sau bunele moravuri sau a probelor că litigiul examinat de arbitraj nu poate fi, potrivit legii, obiectul dezbaterii arbitrale urmărește realizarea acestui scop special care poate fi subsumat scopului legitim general al asigurării ordinii publice, prevăzut de articolul 54 alin.(2) din Constituție.

33. Cu privire la legătura rațională dintre măsură prevăzută de dispozițiile legale contestate și scopurile legitime urmărite de aceasta: admitem că condiția prezentării probelor² ar putea avea ca obiectiv neadmiterea reexaminării fondului soluționat prin hotărârea arbitrală. Neadmiterea reexaminării chestiunilor deja soluționate de tribunalul arbitral este necesară pentru asigurarea securității raporturilor juridice. În consecință, admitem că măsura în discuție poate contribui la realizarea scopului legitim mai vast al asigurării ordinii publice.

Totuși, această legătură rațională dispăre în contextul în care legiuitorul a admis că în cadrul altor proceduri similare de contestare a hotărârilor arbitrale (i.e. contestarea hotărârilor arbitrale internaționale), nu există necesitatea impunerii participanților la proces să prezinte probe întru confirmarea celor 2 temeiuri de contestare. Deci, pentru alte proceduri similare de contestare a hotărârilor arbitrale însuși legiuitorul a acceptat că nu există o legătură rațională între măsura

² Probe că hotărârea arbitrală încalcă principiile fundamentale ale legislației Republicii Moldova sau bunele moravuri sau a probelor că litigiul examinat de arbitraj nu poate fi, potrivit legii, obiectul dezbaterii arbitrale

contestată prin prezenta sesizare și scopul legitim urmărit de acesta. De altfel, notăm că atât în procedurile de contestare a hotărârilor arbitrale internaționale, cât și cele naționale, scopul principal al limitării temeiurilor de contestare constă în neadmiterea reexaminării fondului soluționat prin hotărârea arbitrală.

34. Cu privire la existența unor măsuri alternative mai puțin intruzive, care au o legătură rațională cu scopul legitim urmărit: testul măsurilor mai puțin intruzive verifică dacă legislatorul putea adopta măsuri legislative care să realizeze la fel de eficient scopul legitim urmărit și care să limiteze mai puțin dreptul fundamental protejat, în comparație cu măsurile contestate. Curtea trebuie să declare neconstituționale prevederile normative contestate în eventualitatea în care observă că există alte mijloace care pot realiza la fel de eficient scopurile legitime urmărite, cu un prejudiciu mai mic pentru dreptul fundamental în discuție (a se vedea HCC nr.5 din 25 februarie 2020, § 111, 122; HCC nr.16 din 9 iunie 2020, § 67).

La caz, considerăm că scopul legitim urmărit de prevederile art.480 alin.(2) din CPC poate fi la fel de eficient realizat dacă în locul obligării părților „să prezinte în judecată probe despre faptul că” printr-o hotărâre arbitrală se încalcă principiile fundamentale ale legislației Republicii Moldova sau că litigiul examinat de arbitraj nu poate fi, potrivit legii, obiectul dezbaterii arbitrale, CPC ar prevedea (similar Legii 24/2008) regula „dacă instanța va constata că [...]”. Această afirmație este bazată pe principiile „ordinii de drept”, care în acest caz se materializează în regulile de desființare a hotărârilor arbitrale impuse prin Legea 24/2008, cât și Convenția de la New York din 1958, dar și prin prevederile Codului de procedură civilă. De asemenea, notăm că scopul urmărit prin măsura contestată (neadmiterea re-examinării chestiunilor deja soluționate de tribunalul arbitral) este deja asigurat prin stabilirea unei liste exhaustive de temeiuri de desființare a hotărârilor arbitrale

Revenind la „ordinea de drept” instituită prin regulile naționale și internaționale în materie de recunoaștere/desființare a hotărârilor arbitrale, facem referire la următoarele:

34.1. Potrivit prevederilor art.485 alin.(2) din CPC, *Judecata refuză, de asemenea, să elibereze titlu executoriu dacă va constata că litigiul examinat de arbitraj nu poate fi obiectul dezbaterii arbitrale potrivit imperativului legii, precum și în cazul când hotărârea arbitrală încalcă principiile fundamentale ale legislației Republicii Moldova sau bunele moravuri.*

34.2. Potrivit prevederilor art.37 alin.(2) din Legea 24/2008, *Instanța de judecată [...] poate desființa hotărârea arbitrală dacă [...] b) va constata că:*

- în conformitate cu legislația Republicii Moldova, obiectul litigiului nu este susceptibil de soluționare pe calea arbitrajului;
- hotărârea arbitrală contravine ordinii publice a Republicii Moldova. [...]

34.3. Articolul V din Convenția pentru recunoașterea și executarea sentințelor arbitrale străine, New York (1958) prevede că: [...] 2. *Recunoașterea și executarea unei sentințe arbitrale vor putea fi, deasemenea, refuzate dacă autoritatea competentă a țării în care recunoașterea și executarea constată: a) că în conformitate cu legea acestei țări obiectul diferendului nu este susceptibil a fi*

reglementat pe calea arbitrajului; sau b) că recunoașterea sau executarea sentinței ar fi contrară ordinii publice a acestei țări.

Astfel, din cele de mai sus se poate întrevădea clar că măsura mai puțin intruzivă în dreptul la acces la justiție (la etapa solicitării desființării hotărârii arbitrale) acceptată pe larg în cazul acestor tipuri de proceduri, este că în situația temeiurilor prevăzute de art.480 alin.(2) lit.a) și h) din CPC, instanțele de judecată trebuie să fie îndreptățite să verifice întrunirea anumitor condiții legale care trebuie în mod obligatoriu respectate de către tribunalele arbitrale, condiții care sunt văzute esențiale pentru ordinea de drept al unui stat, și anume:

- 1) nu toate litigiile pot fi arbitrabile, iar instanța de judecată trebuie să aibă rolul activ de a verifica dacă cauza supusă examinării poate fi supusă arbitrajului sau nu; limitarea instanței de judecată la existența „probelor care confirmă că cauza nu este arbitrabilă” diminuează în mod esențial rolul instanței de judecată, cât și șansele reclamantilor ca acest temei să fie acceptat de instanțele de judecată;
- 2) instanțele de drept de comun trebuie să acționeze ca un paznic al principiilor fundamentale / ordinii publice ale unei țări; de altfel, este inadmisibil ca instanțele de judecată să accepte punerea în aplicare a unor hotărâri arbitrale care contravin esențial principiilor fundamentale ale Republicii Moldova (de ex. o hotărâre arbitrală prin care s-ar încasa o datorie rezultată din vânzarea substanțelor narcotice interzise în Republica Moldova). Din nou, limitarea instanței de judecată prin faptul că acesteia urmează să-i fie prezentate probe că hotărârea arbitrală încalcă ordinea publică sau principiile fundamentale ale legislației, pune în pericol rolul acesteia de a veghea respectarea „ordinii de drept”.

35. Cu privire la „proportionalitatea” ingerinței: prevederile art.408 alin.(2) în privința lit.a) și h) din Codul de procedură civilă sunt insensibile la fapte. Cu alte cuvinte, sunt excesiv de rigide și nu iau în considerare faptul că este disproporționat să impui unei părți obținerea probelor care confirmă că un litigiu nu poate fi supus arbitrajului sau că hotărârea arbitrală încalcă anumite principii fundamentale ale legislației. Mai mult, este clar că redacția actuală impune părțile să se adreseze în proceduri paralele celor de desființare a hotărârilor arbitrale în care acestea ar trebui să solicite altor instanțe de judecată constatarea unor fapte juridice (încălcarea principiilor fundamentale, nulitatea actelor, etc.).

F. Lista documentelor relevante

1. Încheierea Judecătorei Chișinău (sediul Centru) din 3 februarie 2023;
2. Materialele cauzei civile nr.2r-1088/23, care sunt remise cu prezenta sesizare de către instanța de judecată.

G. Declarația și semnătura autorului sesizării

Declar pe propria onoare că informațiile prezentate Curții sunt veridice.


Avocat Irina Sugoneaco



Dosarul nr. 2r-1088/23
2-22028212-02-2r-24032023

ÎNCHEIERE

23 ianuarie 2024

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții de Apel Chișinău

în componența:

Președintele ședinței de judecată, judecătorul
Judecătorii

Ion Țurcan
Ina Dutca și Ala Malfi

examinând cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizare a Curții Constituționale înaintate de avocatul Irina Sugoneaco, acționând în interesele recurentului Ciolacu Mihail, la cererea de recurs declarată de avocatul Irina Sugoneaco, acționând în interesele recurentului Ciolacu Mihail, împotriva încheierii Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 03 februarie 2023, emisă în pricina civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Mihail Ciolacu împotriva Societății cu Răspundere Limitată „Kivork” cu privire la desființarea hotărârii arbitrale și la cererea de chemare în judecată depusă de Societatea cu Răspundere Limitată „Kivork” împotriva lui Mihail Ciolacu cu privire la eliberarea titlului de executare silită a hotărârii arbitrale,

c o n s t a t ă:

La data de 25 februarie 2022 Mihail Ciolacu a depus la Judecătoria Chișinău, sediul Centru cerere de chemare în judecată împotriva Societății cu Răspundere Limitată „Kivork” cu privire la desființarea hotărârii arbitrale a Curții de Arbitraj Comercial Internațional de pe lângă Camera de Comerț și Industrie a Republicii Moldova nr. 03-547 din 15 septembrie 2021.

Ulterior, la data de 04 martie 2022 SRL „Kivork” a înaintat cerere de chemare în judecată împotriva lui Mihail Ciolacu cu privire la eliberarea titlului de executare silită a hotărârii arbitrale a Curții de Arbitraj Comercial Internațional de pe lângă Camera de Comerț și Industrie a Republicii Moldova nr. 03-547 din 15 septembrie 2021, prin care a fost dispusă încasarea de la Mihail Ciolacu în beneficiul SRL „Kivork” a penalității contractuale în mărime de 30 000 euro, taxe arbitrale în sumă de 25 657,68 și cheltuieli de asistență juridică în sumă de 35 000 lei.

Prin încheierea din 30 mai 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru s-a conexas cauza civilă nr. 2-4969/2022 la cererea înaintată de SRL „Kivork” către Mihail Ciolacu cu privire la eliberarea titlului de executare silită a hotărârii arbitrale cu cauza civilă nr. 2-4240/2022 la cererea înaintată de Mihail Ciolacu împotriva SRL „Kivork” cu privire la desființarea hotărârii arbitrale a Curții de Arbitraj Comercial Internațional de pe lângă Camera de Comerț și Industrie a Republicii Moldova nr. 03-547 din 15

septembrie 2021.

Prin încheierea din 03 februarie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru s-a respins cererea înaintată de Mihail Ciolacu către SRL „Kivork” privind desființarea hotărârii arbitrale a Curții de Arbitraj Comercial Internațional de pe lângă Camera de Comerț și Industrie a Republicii Moldova nr. 03- 547 din 15 septembrie 2021, s-a refuzat în desființarea hotărârii arbitrale a Curții de Arbitraj Comercial Internațional de pe lângă Camera de Comerț și Industrie a Republicii Moldova nr. 03-547 din 15 septembrie 2021, în acțiunea intentată de SRL „Kivork” către Mihail Ciolacu cu privire la încasarea penalității contractuale. S-a admis cererea înaintată de SRL „Kivork” împotriva Mihail Ciolacu cu privire la eliberarea titlului de executare a hotărârii arbitrale, s-a dispus eliberarea titlului de executare silită a hotărârii Curții de Arbitraj Comercial Internațional de pe lângă Camera de Comerț și Industrie a Republicii Moldova nr. 03-547 din 15 septembrie 2021, în cauza inițiată de SRL „Kivork” împotriva lui Mihail Ciolacu cu privire la încasarea penalității contractuale.

La data de 16 februarie 2023 Ciolacu Mihail a contestat cu recurs încheierea din 03 februarie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru.

Prin încheierea din 05 septembrie 2023 a Curții de Apel Chișinău s-a respins cererea de accelerare a examinării cauzei în ordine de recurs depusă de SRL „Kivork”.

La 27 noiembrie 2023 SRL „Kivork” a depus cerere de strămutare a cauzei la o altă instanță egală în grad cu Curtea de Apel Chișinău, pentru a elimina orice suspiciuni cu privire la obiectivitatea și nepărtinirea judecătorilor Curții de Apel Chișinău, invocând neîncredere în judecătorii Curții de Apel Chișinău. În acest sens, a indicat că de la data primirii prezentei cauze spre examinare au trecut aproximativ 9 luni de zile. Mai mult, la data de 24 noiembrie 2023 a fost recepționată o cerere de suspendare depusă de avocatul lui Ciolacu Mihail, însă, contrar informației din email, la cererea respectivă nu a fost transmisă nicio anexă. Ulterior, la data de 27 noiembrie 2023, ora 10:00, a fost recepționată cererea de suspendare, adică mai puțin de o zi de la data pentru care a fost fixată ședința de judecată din 28 noiembrie 2023, astfel fiind practic lipsiți de dreptul la un proces echitabil și de dreptul de a prezenta probe suplimentare.

Prin încheierea Curții Supreme de Justiție din 13 decembrie 2023, s-a respins cererea depusă de către SRL „Kivork” privind strămutarea cauzei la o altă instanță de același grad. S-a remis cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Mihail Ciolacu împotriva Societății cu Răspundere Limitată „Kivork cu privire la desființarea hotărârii arbitrale și la cererea de chemare în judecată depusă de Societatea cu Răspundere Limitată „Kivork” împotriva lui Mihail Ciolacu cu privire la eliberarea titlului de executare silită a hotărârii arbitrale, la Curtea de Apel Chișinău pentru examinarea cererii recurs.

Prin încheierea Curții de Apel Chișinău 09 ianuarie 2024, s-a declinat competența completului din cadrul Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău, la examinarea prezentei cauze în materia de drept comun, în favoarea completelor de judecată specializate în materie civilă de drept comun ale Curții de Apel Chișinău. S-a remis dosarul Președintelui Curții de Apel Chișinău, spre redistribuire aleatorie judecătorilor completelor specializate în materie civilă de drept comun ale Curții de Apel Chișinău.

Prin fișa de repartizare repetată a dosarului, la data de 11.01.2024 dosarul a fost

repartizat în mod automat-aleatoriu judecătorului Malîi Ala.

Examinând materialele cauzei, Colegiul a constatat că la 19 iunie 2023, avocatul Irina Sugoneaco, acționând în interesele recurentului Ciolacu Mihail a înaintat cerere privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a a unor prevederi din art. 480 alin. (2) lit.a) și h) din Codul de procedură civilă.

Motivează reprezentantul recurentului Ciolacu Mihail că, atât la faza judecării cauzei în instanța de fond, cât și la etapa judecării cererii de recurs, instanța de fond și părțile la proces au invocat prevederile art.480 alin.(2) lit.a) și h) din Codul de procedură civilă. Deci, aceste prevederi legale fac parte din instrumentarul legislativ în baza căruia se va soluționa cererea de recurs depusă de Ciolacu Mihail.

Consideră reprezentantul lui Mihail Ciolacu, avocatul Irina Sugoneaco, că unele prevederi din art. 480 alin.(2) din Codul de procedură civilă sunt contrare Constituției Republicii Moldova.

Susține că, în acest context, prin Hotărârea Curții Constituționale nr.2 din 9 februarie 2016 pentru interpretarea articolului 135 alin.(1) lit.a) și g) din Constituția Republicii Moldova (excepția de neconstituționalitate), s-a statuat că în momentul în care este invocată de către părți o anumită incertitudine privind constituționalitatea actului aplicabil, acesta este obligat să demareze procesul de exercitare a controlului constituționalității. 1) Astfel, excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată de către: părțile în proces, inclusiv reprezentanții acestora, drepturile și interesele cărora pot fi afectate prin aplicarea unei norme neconstituționale la soluționarea cauzei. Curtea a reținut că judecătorul ordinar nu se va pronunța asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, ci se va limita exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții: obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin.(1) lit.a) din Constituție; 2) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu; 3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; 4) nu există o hotărâre anterioară a Curții avînd ca obiect prevederile contestate Curtea Constituțională a subliniat că verificarea constituționalității normelor contestate constituie competența exclusivă a Curții Constituționale. Astfel, judecătorii ordinari nu sunt în drept să refuze părților sesizarea Curții Constituționale, decât doar dacă nu sunt întrunite condițiile susmenționate.

Menționează reprezentantul recurentului că, la caz, prevederile art.480 alin.(2) lit.a) și h), în partea contestată, sunt contrare Constituției, urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei de către Curtea de Apel Chișinău, și nu există o hotărâre a Curții Constituționale de verificare constituționalității acestui text legislativ.

Examinând cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate depusă de avocatul Irina Sugoneaco, în interesele recurentului Ciolacu Mihail Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău constată necesitatea ridicării excepției de neconstituționalitate, cu sesizarea Curții Constituționale.

În conformitate cu art. 12¹ alin. (1) și (2) Cod de procedură civilă, în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze, instanța de judecată, din oficiu sau

la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională.

La ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea Curții Constituționale, instanța nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții: a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art.135 alin.(1) lit. a) din Constituție; b) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia ori este ridicată de către instanța de judecată din oficiu; c) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; d) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate.

Conform paragrafului 82 din Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 09 februarie 2016, pentru interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție, judecătorul ordinar nu se va pronunța asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, ci se va limita exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții: obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție; excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau este ridicată de către instanța de judecată din oficiu; prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

În paragraful 83 din Hotărârea menționată, Curtea Constituțională a reținut că verificarea constituționalității normelor contestate constituie competența exclusivă a Curții Constituționale, iar judecătorii ordinari nu sunt în drept să refuze părților sesizarea Curții Constituționale, decât doar în condițiile menționate la paragraful 82.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău constată că sunt întrunite condițiile necesare pentru ridicarea excepției de neconstituționalitate stabilite în art. 12¹ alin. (2) Cod de procedură civilă și de Curtea Constituțională în Hotărârea nr. 2 din 09 februarie 2016.

La caz, obiectul cererii de ridicare a excepției de neconstituționalitate constituie prevederile art.480 alin.(2) lit.a) și h) CPC.

Colegiul atestă că obiectul excepției de neconstituționalitate face parte din categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, excepția este ridicată de către avocatul Irina Sugoneaco, acționând în interesele recurentului Ciolacu Mihail care este parte recurentă a prezentului litigiu, iar prevederile contestate sunt aplicabile cauzei.

Totodată, s-a constatat că o hotărâre anterioară a Curții Constituționale, având ca obiect prevederile invocate de solicitant nu există, motiv din care cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate urmează a fi admisă.

Colegiul menționează că cererea de sesizare a Curții Constituționale privind verificarea constituționalității normei indicate supra, depusă de avocatul Irina Sugoneaco, acționând în interesele recurentului Ciolacu Mihail constituie o prerogativă a părții din proces.

Prin urmare, prevederile legale a căror control constituțional se solicită de avocatul Irina Sugoneaco, acționând în interesele recurentului Ciolacu Mihail sunt pertinente soluționării litigiului dedus judecării, or, excepția de neconstituționalitate este ridicată asupra prevederii art. 480 alin.(2) lit.a) și h) din Codul de procedură civilă.

Totodată, ca rezultat al admiterii cererii cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău consideră necesar de a amâna examinarea cererii de apel în prezenta cauză, rezultând din dispozițiile art. 12¹ alin. (3) Cod de procedură civilă, conform cărora ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune printr-o încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă până la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate se amână pledoariile.

În urma celor relatate, Colegiul civil, comercial și contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău ajunge la concluzia de a admite cererea depusă de avocatul Irina Sugoneaco, acționând în interesele recurentului Ciolacu Mihail privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a prevederii art. 480 alin.(2) lit.a) și h) din Codul de procedură civilă, cu amânarea examinării recursului până la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate.

În conformitate cu art. 12¹, art. 269 - 270 Cod de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău,

d i s p u n e:

Se admite cererea depusă de avocatul Irina Sugoneaco, acționând în interesele recurentului Ciolacu Mihail privind ridicarea excepției de neconstituționalitate.

Se transmite Curții Constituționale a Republicii Moldova cererea depusă de avocatul Irina Sugoneaco, acționând în interesele recurentului Ciolacu Mihail privind controlul constituționalității prevederilor art. 480 alin.(2) lit.a) și h) din Codul de procedură civilă.

Se amână examinarea cererii de recurs declarate de avocatul Irina Sugoneaco, acționând în interesele recurentului Ciolacu Mihail, împotriva încheierii Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 11 octombrie 2021, emisă în pricina civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Mihail Ciolacu împotriva Societății cu Răspundere Limitată „Kivork” cu privire la desființarea hotărârii arbitrale și la cererea de chemare în judecată depusă de Societatea cu Răspundere Limitată „Kivork” împotriva lui Mihail Ciolacu cu privire la eliberarea titlului de executare silită a hotărârii arbitrale, până la pronunțarea Curții Constituționale a Republicii Moldova asupra excepției de neconstituționalitate.

Încheierea nu se supune nici unei căi de atac.

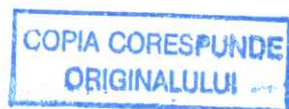
Președintele completului, judecătorul

Ion Țurcan

Judecătorii

Ina Dutca

Ala Malii



Copia corespunde originalului

